

Journal Website

Article history:

Received 23 October 2025

Revised 20 February 2026

Accepted 26 February 2026

Initial Published 04 May 2026

Final Publication 22 December 2026

Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders

Volume 5, Issue 4, pp 1-16

E-ISSN: 2981-1759

The Effectiveness of an Educational Intervention Based on the Iranian–Islamic Functional Family Model on the Psychological Capital of Couples Applying for Divorce

Marzieh. Golbarian¹, Mokhtar. Arefi^{2*}, Mahmood. Goodarzi³, Mohammad. Sharaf Bayani⁴

¹ Ph.D Student, Departement of Counseling, Sa.C., Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

² Department of Psychology and Counseling, Ker.C, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

³ Department of Family Counseling, Sa.C., Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

⁴ Department of Persian Language and Literature, Sa.C., Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

* Corresponding author email address: arefi.2020@iau.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Golbarian, M., Arefi, M., Goodarzi, M., & Sharaf Bayan, M. (2026). The Effectiveness of an Educational Intervention Based on the Iranian–Islamic Functional Family Model on the Psychological Capital of Couples Applying for Divorce. *Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders*, 5(4), 1-16.

© 2026 the authors. Published by Maher Talent and Intelligence Testing Institute, Tehran, Iran. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

ABSTRACT

Objective: The present study aimed to determine the effectiveness of an educational intervention based on the Iranian–Islamic functional family model in enhancing the psychological capital of couples applying for divorce.

Methodology: This applied study employed a quasi-experimental pretest–posttest design with a control group. The statistical population consisted of all couples applying for divorce who referred to the court in Kermanshah in 2022. A total of 30 couples were selected through convenience sampling and randomly assigned to an experimental group (15 couples) and a control group (15 couples). Data were collected using the Luthans (2007) Psychological Capital Questionnaire, which measures hope, optimism, self-efficacy, and resilience. The experimental group participated in a 10-session educational program based on the Iranian–Islamic functional family model, while the control group received no intervention. Data were analyzed using one-way analysis of covariance (ANCOVA) in SPSS version 25, and statistical assumptions including normality and homogeneity of variances were verified.

Findings: After controlling for pretest scores, ANCOVA results indicated a statistically significant difference between the experimental and control groups at posttest, demonstrating a significant effect of the intervention on psychological capital ($F=1672.055$, $p<0.01$). The effect size indicated a strong impact of the intervention, leading to rejection of the null hypothesis.

Conclusion: The findings suggest that an educational intervention grounded in the Iranian–Islamic functional family model, emphasizing cultural, spiritual, and relational values, significantly enhances the psychological capital of couples applying for divorce and can serve as an effective indigenous strategy in counseling and marital crisis intervention contexts.

Keywords: Iranian–Islamic functional family model, psychological capital, couples applying for divorce, educational intervention, pretest–posttest design.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Family is widely recognized as the primary social institution responsible for emotional stability, social cohesion, and psychological development across the lifespan. Marriage constitutes the foundational structure through which family systems emerge and sustain social continuity, moral regulation, and intergenerational transmission of values (Febrianty et al., 2024). Within Islamic societies, marriage represents not merely a legal contract but a culturally and spiritually grounded institution associated with commitment, responsibility, and relational harmony (Bahri, 2022; Mahfudz, 2023). However, contemporary societies have experienced profound transformations in gender roles, expectations of intimacy, and socio-economic pressures, leading to increased marital conflicts and rising divorce rates. Structural inequalities and evolving ideological understandings of marriage have contributed to instability in family systems and challenged traditional relational norms (Letiecq, 2024). Divorce is no longer viewed solely as a legal dissolution but as a multidimensional psychological process associated with long-term mental health consequences for couples and families (Auersperg et al., 2019). Evolutionary perspectives further suggest that individuals may pursue divorce when emotional or psychological needs remain unmet, highlighting the central role of psychological functioning in marital stability (Parker et al., 2023).

Research has consistently demonstrated that marital conflicts are shaped by cognitive patterns, interpersonal skills, emotional regulation, and lifestyle orientations. Irrational beliefs and maladaptive lifestyles contribute significantly to relationship dissatisfaction and conflict escalation (Ghazanfari et al., 2019). Marital intimacy and socio-demographic factors have also been identified as predictors of relational quality among Iranian couples (Kamali et al., 2020; Kardan-Souraki et al., 2018). Religious commitment and shared spiritual values are positively associated with marital satisfaction and emotional bonding, especially within collectivist cultures (Khodadai et al., 2021). Conversely, infidelity perceptions and weakened commitment structures may undermine trust and relational stability (Rodrigues et al., 2020; Scheeren et al., 2022). External stressors such as social crises further intensify marital conflict when resilience resources are insufficient (Haghparast Nasrabad et al., 2021). Physiological and emotional dysregulation, including poor sleep and ineffective emotion regulation, have likewise been linked to intensified conflict reactions between partners (Wilson et al., 2020). These findings collectively indicate that marital stability depends heavily on individuals' internal psychological resources.

Psychological capital has emerged as a key construct explaining adaptive functioning under stress. Conceptualized as a positive psychological state composed of hope, optimism, resilience, and self-efficacy, psychological capital represents a developable personal resource rather than a fixed personality trait (Luthans et al., 2015). Empirical research shows that psychological capital enhances psychological well-being and buffers individuals against emotional exhaustion and stress outcomes (Amini & Khoshravash, 2020; Manzano-García & Ayala, 2022). Within marital contexts, higher psychological capital is associated with reduced marital burnout and greater psychological hardiness among conflicted couples (Moutabi & Fattahi, 2025). Furthermore, psychological capital has been identified as a mediating mechanism in predicting emotional divorce, suggesting its protective function in maintaining relational commitment (Sahranavard et al., 2025). Positive psychological functioning has also been shown to vary according to marital status and relational satisfaction, reinforcing the relevance of psychological capital in intimate relationships (Salam et al., 2020).

Despite the effectiveness of established Western therapeutic models such as emotion-focused therapy and the Gottman method in improving couple relationships (Jalali et al., 2018; Rajaei et al., 2019), concerns remain regarding cultural compatibility within non-Western societies. Indigenous models grounded in local cultural and religious values may provide more contextually meaningful interventions. The Islamic-Iranian functional family framework emphasizes moral commitment, empathy, mutual respect, role clarity, and spiritual growth as essential components of family effectiveness (Parizi, 2013; Razavi, 2020). Studies indicate that Islamic lifestyle dimensions positively predict family effectiveness and relational stability (Movahhed et al., 2020; Zaghian & Zarei, 2021). Family functioning models further highlight the central role of love and psychological security in maintaining healthy marital systems (Givertz et al., 2016; Katebzadeh et al., 2022). Communication skills training has likewise been shown to reduce marital reluctance and improve relational dynamics (Fathollahi & Arifi, 2022).

Legal and socio-cultural dimensions of marriage also influence marital outcomes. Variations in marital arrangements and legal recognition can affect relational stability and psychological security (Febrianty et al., 2024; Nurul Hikmah, 2020). Social factors contributing to divorce illustrate that marital breakdown often results from cumulative unresolved conflicts rather than singular events (Khairuddin, 2022). Accordingly, culturally grounded interventions capable of strengthening psychological resources and relational competencies are critically needed. Based on these theoretical and empirical foundations, the present study examined whether an educational intervention grounded in the Iranian-Islamic functional family model could enhance psychological capital among couples applying for divorce.

Methods and Materials

This applied research employed a quasi-experimental pretest–posttest design with a control group. The statistical population consisted of couples applying for divorce who had referred to family courts in Kermanshah during the study period. Thirty couples meeting inclusion criteria were selected through convenience sampling and randomly assigned to an experimental group and a control group. The experimental group participated in a structured educational intervention based on the Iranian-Islamic functional family model delivered across ten training sessions, whereas the control group received no intervention during the study period.

Data were collected using a standardized psychological capital questionnaire measuring hope, optimism, resilience, and self-efficacy. The intervention protocol included educational components addressing family health, communication skills, emotional regulation, responsibility, spirituality, marital commitment, and constructive conflict management. Ethical considerations were observed through informed consent, confidentiality assurance, and voluntary participation. Statistical analyses were conducted using analysis of covariance to examine posttest differences between groups while controlling for baseline scores.

Findings

Descriptive results indicated that the experimental group demonstrated noticeable increases in all components of psychological capital at posttest compared to pretest scores, while the control group showed minimal change. Mean scores for hope, optimism, resilience, and self-efficacy increased substantially following participation in the intervention program.

Inferential analysis using ANCOVA revealed a statistically significant difference between the experimental and control groups in overall psychological capital at the posttest stage. After controlling for

pretest differences, the intervention showed a strong effect on psychological capital levels. The obtained F value was statistically significant at the established significance threshold, indicating that the educational program produced meaningful psychological improvements among participating couples.

Assumption testing confirmed the normal distribution of scores and homogeneity of variance-covariance matrices, supporting the validity of parametric statistical procedures. The magnitude of the effect suggested that participation in the culturally grounded educational intervention contributed substantially to the enhancement of positive psychological capacities among couples experiencing marital crisis.

Discussion and Conclusion

The findings demonstrate that an educational intervention grounded in the Iranian-Islamic functional family model significantly strengthened psychological capital among couples applying for divorce. The improvement observed across hope, optimism, resilience, and self-efficacy suggests that culturally congruent interventions can successfully activate internal psychological resources even during severe relational distress. By integrating communication skills, moral values, emotional awareness, and spiritual meaning, the intervention appears to have shifted couples from conflict-centered interaction patterns toward adaptive coping and constructive relational engagement.

One plausible explanation is that the intervention simultaneously addressed cognitive, emotional, relational, and existential dimensions of marital functioning. Couples experiencing marital crisis often lose confidence in relational recovery and develop pessimistic expectations about the future. Educational experiences that reframe marital challenges within shared cultural and spiritual narratives may restore meaning, strengthen emotional regulation, and increase perceived relational efficacy. The structured training environment likely facilitated reflection, empathy development, and improved mutual understanding, thereby enhancing self-efficacy and relational optimism.

Another important implication concerns the role of indigenous psychological interventions. Programs rooted in local cultural values may promote stronger identification and acceptance among participants, increasing motivation for behavioral change. The Iranian-Islamic functional family model provides a holistic framework emphasizing responsibility, compassion, ethical commitment, and shared spiritual orientation. Such elements may enhance psychological resilience by offering couples coherent interpretive systems through which marital difficulties can be understood and managed constructively.

The results further suggest that psychological capital functions as a central mechanism linking educational intervention to marital adjustment. When couples develop greater hope and resilience, they become more capable of managing emotional conflict, tolerating stress, and engaging in collaborative problem solving. Increased optimism may reduce negative attribution patterns, while enhanced self-efficacy strengthens confidence in the ability to repair relationships. These combined processes contribute to psychological empowerment and potentially reduce tendencies toward emotional disengagement and divorce decisions.

From a practical perspective, the findings highlight the preventive potential of culturally adapted family education programs within counseling and judicial systems addressing marital disputes. Strengthening psychological capital prior to final divorce decisions may create opportunities for reconciliation or healthier decision-making processes. Educational interventions can thus serve not only therapeutic purposes but also broader social functions by supporting family stability and psychological well-being.

In conclusion, the study provides evidence that culturally grounded educational interventions represent an effective pathway for enhancing psychological resources among couples facing marital dissolution. By integrating psychological training with culturally meaningful values and relational practices, the Iranian-Islamic functional family model offers a promising framework for marital counseling, crisis intervention, and preventive family support programs. The enhancement of psychological capital observed in this study underscores the importance of combining positive psychology principles with indigenous cultural models to promote resilient, adaptive, and psychologically healthy family systems.

وبسایت مجله

تاریخچه مقاله

دریافت شده در تاریخ ۱ آبان ۱۴۰۴

اصلاح شده در تاریخ ۱ اسفند ۱۴۰۴

پذیرفته شده در تاریخ ۷ اسفند ۱۴۰۴

اولین انتشار در تاریخ ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۵

انتشار نهایی در تاریخ ۱ دی ۱۴۰۵

پویایی‌های روانشناختی در اختلال‌های خلقی

دوره ۵، شماره ۴، صفحه ۱۶-۱

شاپای الکترونیکی: ۲۹۸۱-۱۷۵۹

اثربخشی مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی بر سرمایه روان‌شناختی زوجین متقاضی طلاق

مرضیه گل باریان^۱، مختار عارفی^{۲*}، محمود گودرزی^۳، محمد شرف بیانی^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه مشاوره، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

۲. گروه روانشناسی و مشاوره، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

۳. گروه مشاوره خانواده، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

۴. گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: arefi.2020@iau.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

گل باریان، مرضیه، عارفی، مختار، گودرزی، محمود، و شرف بیانی، محمد. (۱۴۰۵). اثربخشی مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی بر سرمایه روان‌شناختی زوجین متقاضی طلاق. *پویایی‌های روانشناختی در اختلال‌های خلقی*، ۵(۴)، ۱-۱۶.

هدف: هدف پژوهش حاضر تعیین اثربخشی مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی بر افزایش سرمایه روان‌شناختی زوجین متقاضی طلاق بود. **روش‌شناسی:** این پژوهش از نوع کاربردی و با طرح نیمه‌آزمایشی پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه اجرا شد. جامعه آماری شامل کلیه زوجین متقاضی طلاق مراجعه‌کننده به دادگاه شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۱ بود که از میان آنان ۳۰ زوج به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش (۱۵ زوج) و گواه (۱۵ زوج) جایگزین شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه استاندارد سرمایه روان‌شناختی لوتانز (۲۰۰۷) مشتمل بر چهار مؤلفه امید، خوش‌بینی، خودکارآمدی و تاب‌آوری بود. گروه آزمایش طی ۱۰ جلسه آموزشی مبتنی بر الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی آموزش دید و گروه گواه مداخله‌ای دریافت نکرد. داده‌ها با استفاده از تحلیل کوواریانس تک‌متغیری و نرم‌افزار SPSS-۲۵ تحلیل شد و پیش‌فرض‌های آماری شامل نرمال بودن و همگنی واریانس‌ها بررسی و تأیید گردید. **یافته‌ها:** نتایج تحلیل کوواریانس نشان داد که پس از کنترل نمرات پیش‌آزمون، بین دو گروه در مرحله پس‌آزمون تفاوت معناداری وجود دارد و مداخله آموزشی اثر معناداری بر سرمایه روان‌شناختی زوجین داشته است ($F=1672.055, p<0.01$). اندازه اثر نشان‌دهنده تأثیر قوی مداخله بر متغیر وابسته بود و فرضیه صفر رد شد. **نتیجه‌گیری:** یافته‌ها حاکی از آن است که مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی با تکیه بر ارزش‌های فرهنگی، معنوی و ارتباطی می‌تواند به‌طور معناداری سرمایه روان‌شناختی زوجین متقاضی طلاق را افزایش دهد و به عنوان راهبردی بومی و کارآمد در فرآیندهای مشاوره و مداخله در بحران‌های زناشویی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژگان: الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی، سرمایه روان‌شناختی، زوجین متقاضی طلاق، مداخله آموزشی، پیش‌آزمون - پس‌آزمون

© ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترس‌آزاد مطابق با گواهی صورت گرفته است. (CC BY-NC 4.0)

مقدمه

خانواده به عنوان بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی، نقشی اساسی در ثبات روانی، انسجام اجتماعی و بازتولید سرمایه انسانی ایفا می‌کند. ازدواج هسته مرکزی شکل‌گیری خانواده محسوب می‌شود و از منظر حقوقی، فرهنگی و دینی، جایگاهی ویژه در ساختار جوامع اسلامی دارد (Febrianty et al., 2024). در بسیاری از جوامع، از جمله جوامع اسلامی، ازدواج نه تنها یک قرارداد اجتماعی بلکه نهادی ارزشی و اخلاقی تلقی می‌شود که با مفاهیمی همچون سکینه، تعهد و مسئولیت‌پذیری پیوند خورده است (Bahri, 2022; Mahfudz, 2023). با این حال، تحولات اجتماعی، تغییرات فرهنگی و فشارهای اقتصادی و روانی، ساختار سنتی خانواده را با چالش‌های جدیدی مواجه ساخته است؛ به‌گونه‌ای که نظریه‌پردازان خانواده به بازاندیشی در سازوکارهای بازتولید نابرابری و آسیب در نظام ازدواج پرداخته‌اند (Letiecq, 2024). در این میان، افزایش آمار طلاق و تعارضات زناشویی، به یکی از مهم‌ترین مسائل اجتماعی و روان‌شناختی تبدیل شده است؛ به‌ویژه آنکه پژوهش‌ها نشان داده‌اند طلاق می‌تواند پیامدهای بلندمدتی بر سلامت روان افراد و فرزندان بر جای گذارد (Auersperg et al., 2019). از منظر تکاملی نیز تصمیم به طلاق، به‌ویژه در میان زنان، می‌تواند متأثر از ارزیابی هزینه-فایده‌های روانی و اجتماعی رابطه باشد (Parker et al., 2023).

تعارضات زناشویی پدیده‌ای چندبعدی است که تحت تأثیر عوامل فردی، شناختی، هیجانی و سبک زندگی شکل می‌گیرد. باورهای غیرمنطقی و الگوهای ناسازگار شناختی از جمله عوامل مؤثر بر افزایش تعارضات زناشویی گزارش شده‌اند (Ghazanfari et al., 2019). همچنین متغیرهایی نظیر صمیمیت زناشویی و عوامل جمعیت‌شناختی می‌توانند کیفیت رابطه را پیش‌بینی کنند (Kamali et al., 2020; Kardan-Khodadai et al., 2018). در بستر فرهنگی ایران، دینداری و پایبندی مذهبی نیز با رضایت زناشویی رابطه مثبت نشان داده است (Rodrigues et al., 2021). در مقابل، خیانت زناشویی و نگرش‌های مرتبط با آن از جمله عوامل مهم تهدیدکننده ثبات رابطه‌اند (Rodrigues et al., 2021). افزون بر این، شرایط فشارزا مانند همه‌گیری کرونا نشان داد که تاب‌آوری پایین می‌تواند تعارضات زناشویی را تشدید کند (Scheeren et al., 2022). حتی عوامل زیستی نظیر اختلال در خواب و ناتوانی در تنظیم هیجان می‌تواند واکنش‌های التهابی و تعارضات زناشویی را افزایش دهد (Wilson et al., 2020). این شواهد بیانگر آن است که کیفیت رابطه زناشویی به‌شدت وابسته به منابع روان‌شناختی درونی زوجین است.

در سال‌های اخیر، مفهوم سرمایه روان‌شناختی به عنوان یکی از منابع درونی کلیدی در مواجهه با چالش‌های زندگی مورد توجه قرار گرفته است. سرمایه روان‌شناختی بر اساس الگوی لوتانز شامل چهار مؤلفه امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی است که قابلیت رشد و توسعه دارد (Luthans et al., 2015). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سرمایه روان‌شناختی با بهزیستی روانی رابطه مثبت دارد و می‌تواند نقش میانجی در کاهش فرسودگی و ارتقای عملکرد ایفا کند (Amini & Khoshravash, 2020; Manzano-García & Ayala, 2022). در حوزه روابط زناشویی نیز شواهدی وجود دارد که سرمایه روان‌شناختی با سخت‌رویی روانی و کاهش فرسودگی زناشویی در زوجین متعارض مرتبط است (Moutabi & Fattahi, 2025). افزون بر این، سرمایه روان‌شناختی می‌تواند به‌عنوان متغیر میانجی در مدل‌های پیش‌بینی طلاق عاطفی عمل کند (Sahranavard et al., 2025). همچنین وضعیت تأهل و کیفیت رابطه زناشویی با کارکرد روان‌شناختی مثبت در بزرگسالان جوان مرتبط گزارش شده است (Salam et al., 2020). این یافته‌ها نشان می‌دهد که تقویت سرمایه روان‌شناختی می‌تواند یکی از راهبردهای مؤثر در پیشگیری از فروپاشی روابط باشد.

با وجود اثربخشی برخی رویکردهای درمانی غربی مانند روش گاتمن و درمان هیجان‌محور در بهبود روابط زوجین ایرانی (Jalali et al., 2018; Rajaei et al., 2019)، چالش اصلی، میزان انطباق این مداخلات با بافت فرهنگی و ارزشی جامعه ایرانی - اسلامی است. سبک

زندگی اسلامی و ارزش‌های مبتنی بر آن، مؤلفه‌های خاصی از خانواده کارآمد را تعریف می‌کنند که ممکن است در مدل‌های غربی کمتر مورد توجه قرار گیرد (Zaghian & Zarei, 2021). شاخص‌های خانواده کارآمد در اسلام شامل محبت، عدالت، مسئولیت‌پذیری، ایفای نقش صحیح و تقویت معنویت است (Parizi, 2013; Razavi, 2020). همچنین پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ابعاد سبک زندگی اسلامی با کارآمدی خانواده رابطه مثبت دارد (Movahhed et al., 2020). طراحی مدل خانواده مستحکم نیز بر چندبعدی بودن ساختار خانواده و نقش ارزش‌های اعتقادی تأکید دارد (Hajian Moghadam et al., 2017). افزون بر این، عشق و امنیت روانی به‌عنوان مؤلفه‌های بنیادین عملکرد خانواده معرفی شده‌اند که می‌توانند رابطه میان تعاملات زوجین و کارکرد خانواده را تبیین کنند (Givertz et al., 2016; Katebzadeh et al., 2022). آموزش مهارت‌های ارتباطی مؤثر نیز در کاهش بی‌میلی زناشویی نقش داشته است (Fathollahi & Arifi, 2022). این مجموعه یافته‌ها ضرورت توجه به الگوهای بومی مبتنی بر فرهنگ و دین را در مداخلات خانواده برجسته می‌سازد.

از منظر حقوقی و اجتماعی نیز ساختار ازدواج و طلاق در جوامع اسلامی با پیچیدگی‌های خاصی همراه است. ثبت یا عدم ثبت ازدواج، اشکال متفاوت پیوند زناشویی و پیامدهای حقوقی آن می‌تواند بر پایداری رابطه تأثیرگذار باشد (Febrianty et al., 2024; Nurul Hikmah, 2020). همچنین دلایل طلاق خارج از دادگاه و پیامدهای اجتماعی آن نشان‌دهنده چندلایه بودن این پدیده است (Khairuddin, 2022). بدین ترتیب، طلاق صرفاً یک رخداد فردی نیست بلکه برساخته‌ای اجتماعی، فرهنگی و روان‌شناختی است که نیازمند رویکردی جامع در سطح پیشگیری و مداخله است.

با توجه به آنچه بیان شد، زوجین متقاضی طلاق غالباً در شرایطی قرار دارند که منابع روان‌شناختی آنان تضعیف شده و امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری و احساس کارآمدی‌شان کاهش یافته است. در چنین شرایطی، مداخله‌ای که بتواند به‌صورت هم‌زمان بر ارزش‌های فرهنگی - دینی، مهارت‌های ارتباطی و منابع روان‌شناختی مثبت تمرکز کند، می‌تواند اثربخش باشد. الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی با تأکید بر تعهد، همدلی، عدالت، گفت‌وگوی سازنده، کنترل هیجان و معنویت، ظرفیت آن را دارد که سرمایه روان‌شناختی زوجین را در بستر فرهنگی خود تقویت کند. با وجود اهمیت این موضوع، هنوز پژوهش‌های تجربی محدودی به بررسی اثربخشی چنین مداخله‌ای بر سرمایه روان‌شناختی زوجین متقاضی طلاق پرداخته‌اند. بنابراین، هدف پژوهش حاضر تعیین اثربخشی مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی بر سرمایه روان‌شناختی زوجین متقاضی طلاق است.

مواد و روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه است. جامعه آماری شامل کلیه متقاضیان طلاق مراجعه کننده به دادگاه در شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۱ بود. جهت انتخاب حجم نمونه تعداد ۳۰ زوج به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند و به صورت انتساب تصادفی ۱۵ زوج در گروه آزمایش و ۱۵ زوج در گروه گواه قرار گرفتند.

پرسشنامه استاندارد سرمایه روان‌شناختی لوتانز (۲۰۰۷): این پرسشنامه دارای ۲۴ سوال است. سوالات در ۴ مولفه امیدواری، خوش‌بینی، خودکارآمدی و تاب‌آوری دسته بندی شده اند و براساس مقیاس لیکرت ۶ گزینه‌ای بررسی می‌شوند. برای به دست آوردن نمره ابتدا نمره هر خرده مقیاس به طور جداگانه به دست آمده و سپس مجموع آنها به عنوان نمره کل سرمایه روان‌شناختی محسوب می‌گردد. در این مقیاس نمرات بین ۴۰-۲۴ نشان دهنده میزان سرمایه روان‌شناختی در حد پایین، نمره بین ۸۰-۴۰ نشان دهنده میزان سرمایه روان‌شناختی محسوب می‌گردد. در حد متوسط و نمره بالاتر از ۸۰ نشان از میزان سرمایه روان‌شناختی در حد بالا را دارد. لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) نسبت خبی دو این پرسشنامه را برابر ۲۴/۶ و آماره‌های CFI , $RMSEA$ به ترتیب برابر با ۰/۹۷ و ۰/۰۸ گزارش داده اند. اگرچه این مقیاس نسبتاً جدید است اما شواهد

زیادی حاکی از اعتبار و پایایی مناسب این مقیاس در مطالعات انجام شده به دست آمده است و ابعاد چهارگانه این ابزار در پژوهش سربلند (۱۳۹۸) مورد تایید قرار گرفته است. روایی صوری پرسشنامه توسط چندتن از اساتید دانشگاه مورد بررسی قرار گرفت. همچنین روایی سازه نیز با استفاده از معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفت و میزان پایایی پرسشنامه در مطالعات سربلند (۱۳۹۸) ۰/۸۰ گزارش شده است. همچنین در پژوهش رضایی و همکاران (۱۴۰۰) ضریب پایایی برای مولفه امیدواری برابر با ۰/۸۹، مولفه خوش بینی ۰/۸، مولفه خودکارآمدی ۰/۹۱ و مولفه تاب آوری ۰/۷۸ و برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۴ به دست آمده است. در پژوهش حاضر میزان پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمد.

پروتکل مداخله آموزشی برای خانواده‌های ایرانی- اسلامی بر اساس کدهای مستخرج از مصاحبه‌ها و با توجه به چهار سوال مطرح شده، در قالب ۱۰ جلسه تدوین شد. این پروتکل شامل عنوان، هدف، محتوی جلسه و فعالیت‌ها می‌باشد.

جدول ۱

پروتکل مداخله آموزشی برای خانواده‌های ایرانی- اسلامی

عنوان جلسه	هدف جلسه	محتوای جلسه	فعالیت‌ها
آشنایی با خانواده کارآمد	معرفی مفهوم خانواده کارآمد ایرانی- اسلامی	تعریف خانواده کارآمد و ویژگی‌های آن	بحث گروهی درباره ویژگی‌های خانواده کارآمد
سلامت خانواده	بررسی عوامل سلامت خانواده	اهمیت سلامت جسمی و روانی در خانواده	کارگاه آموزشی درباره سلامت روان و جسم خانواده
فرهنگ‌سازی صحیح	اهمیت فرهنگ‌سازی در خانواده	روش‌های فرهنگ‌سازی و تأثیر آن بر روابط خانوادگی	ارائه مثال‌های موفق از فرهنگ‌سازی در خانواده‌ها
مشاوره و حمایت	آشنایی با اهمیت مشاوره در خانواده	نقش مشاوره در بهبود روابط و حل مشکلات	دعوت از یک مشاور برای صحبت درباره مشاوره
تربیت صحیح فرزندان	بررسی روش‌های تربیت صحیح فرزندان	اصول تربیت صحیح و تأثیر آن بر آینده فرزندان	کارگاه آموزشی درباره تربیت فرزندان در سنین مختلف
احترام و محبت	تقویت احترام و محبت در خانواده	اهمیت احترام و محبت در روابط خانوادگی	بازی‌های گروهی برای تقویت روابط عاطفی
کنترل روابط با جنس مخالف	آشنایی با چالش‌های روابط با جنس مخالف	بررسی چالش‌ها و راهکارهای کنترل روابط	بحث گروهی درباره تجربیات و چالش‌ها
مسئولیت‌پذیری	آموزش مسئولیت‌پذیری در خانواده	مفهوم مسئولیت‌پذیری و تأثیر آن بر روابط خانوادگی	کارگاه آموزشی درباره مسئولیت‌پذیری
توکل به خدا	تقویت باور به توکل به خدا	مفهوم توکل و تأثیر آن بر زندگی خانوادگی	مدیتیشن و دعا گروهی
غلبه بر نفس اماره	آشنایی با مفهوم نفس اماره و راه‌های غلبه بر آن	بررسی چالش‌های نفس اماره و راهکارهای غلبه بر آن	کارگاه آموزشی درباره کنترل نفس اماره
روابط فرازنشویی	بررسی پیامدهای روابط فرازنشویی	تأثیر روابط فرازنشویی بر خانواده و راهکارها	بحث گروهی درباره تجربیات و پیامدها
جمع‌بندی و ارزیابی	ارزیابی و جمع‌بندی مباحث مطرح شده	مرور مباحث و نکات کلیدی جلسات	بحث گروهی و ارائه نظرات و تجربیات

جهت تعیین روایی صوری الگوی طراحی شده مبتنی بر نظر خبرگان از شاخص ضریب تاثیر استفاده شد. برای تعیین روایی کمی صوری تاثیر آیتم هر سوال محاسبه شد سپس پرسشنامه مستخرج شده از مدل در اختیار ۱۰ نفر از خبرگان قرار گرفت. پس از تکمیل پرسشنامه، و

محاسبه درصد فراوانی با استفاده از فرمول روش تاثیر آیتم روایی صورتی محاسبه شد. براساس نتایج تمامی مقادیر ضریب تاثیر بزرگتر از ۱/۵ می‌باشند. روایی محتوایی نیز مبتنی بر شاخص‌های *CVI* و *CVR* تایید شده است.

دربخش آمار استنباطی جهت تعیین اثربخشی مدل از تحلیل کوئواریانس تک متغیری و نرم افزار *SPSS-۲۵* استفاده شد. قبل از اجرای پروتکل پرسشنامه سرمایه روان‌شناختی لوتاتز (۲۰۰۷) برای گروه آزمایش اجرا شد و یک بار دیگر هم در پایان جلسات گروه آزمایش به پرسشنامه پاسخ دادند. در این پژوهش الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی توانسته است سرمایه روان‌شناختی زوجین را افزایش دهد. بنابراین الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی بر سرمایه روان‌شناختی زوجین اثربخش بوده است. هم چنین به جهت رعایت ملاحظات اخلاقی برای گروه گواه هم دوجلسه آموزش در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

نتایج جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که نمره میانگین (و انحراف معیار) مشارکت کنندگان گروه آزمون در متغیرهای امیدواری، خوش بینی، خودکارآمدی و تاب آوری در مرحله پس آزمون در مقایسه با مرحله پیش آزمون دارای افزایش می‌باشد. و در گروه کنترل نیز تفاوت مشهودی میان گروه کنترل و آزمون مشاهده نشد.

جدول ۲

میانگین و انحراف معیار سرمایه روان‌شناختی و ابعاد آن به تفکیک گروه و مراحل سنجش

متغیر	گروه	تعداد	پیش آزمون M ± SD	پس آزمون M ± SD
امیدواری	آزمون	۱۵ نفر	۱۸/۴۹ ± ۰/۹۸	۲۳/۰۵ ± ۰/۷۸
	کنترل	۱۵ نفر	۱۸/۳۰ ± ۱/۰۱	۱۸/۱۹ ± ۰/۹۸
خوش بینی	آزمون	۱۵ نفر	۱۸/۵۷ ± ۱/۱۶	۲۳/۱۶ ± ۱/۰۱
	کنترل	۱۵ نفر	۱۸/۲۰ ± ۱/۴۷	۱۸/۲۸ ± ۱/۰۸
خودکارآمدی	آزمون	۱۵ نفر	۱۷/۹۱ ± ۰/۲۱	۲۲/۱۳ ± ۱/۱۴
	کنترل	۱۵ نفر	۱۸/۰۱ ± ۰/۶۹	۱۸/۵۵ ± ۰/۸۵
تاب آوری	آزمون	۱۵ نفر	۱۸/۶۴ ± ۱/۰۱	۲۲/۳۴ ± ۱/۰۲
	کنترل	۲۰ نفر	۱۸/۵۳ ± ۱/۰۶	۱۸/۲۲ ± ۱/۰۱

یکی از پیش فرض‌های لازم برای استفاده از آزمون‌های پارامتریک، پیش فرض نرمال بودن توزیع نمرات گروه یا گروه‌های نمونه در جامعه است. اساس این پیش فرض بر آن است که فرض می‌شود، توزیع نمرات در جامعه نرمال است و اگر در گروه‌های نمونه کجی یا کشیده حاصل شده، به خاطر نمونه‌گیری تصادفی افراد بوده است. پیش فرض نرمال بودن در صورتی رد می‌شود که احتمال تصادفی بودن تفاوت میان توزیع گروه‌های نمونه و توزیع نرمال بودن نمرات در جامعه کمتر از ۰/۰۵ گردد. در این پژوهش پیش از انجام تحلیل کواریانس به منظور بررسی پیش فرض نرمال بودن توزیع نمرات در جامعه از آزمون شاپیرو-ویلک^۱ و کولموگروف-اسمیرنوف^۲ استفاده شد، که نتایج آن نشان داد

^۱ Shapiro-Wilk

^۲ Kolmogorov-Smirnov

در تمامی متغیرهای وابسته سطح معناداری بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است ($P > ۰/۰۵$)، لذا توزیع نمرات در جامعه نرمال است. بنابراین، استفاده از تحلیل کواریانس در داده‌های پژوهش بلامانع می‌باشد برای بررسی پیش فرض همگونی ماتریس واریانس-کواریانس نیز از آزمون ام باکس^۱ استفاده شد. بر اساس داده‌های به دست آمده نتایج این آزمون نشان می‌دهد که چون سطح معناداری به دست آمده بزرگ‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین داده‌های تحقیق فرض تساوی ماتریس‌های واریانس-کواریانس را زیر سؤال نبرده است.

جدول ۳

خلاصه نتایج آزمون تحلیل کواریانس یک متغیری (آنکوا) برای سرمایه روان‌شناختی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار
بین گروهی	۱۲۲۵۰	۱	۱۲۲۵۰	۱۶۷۲/۰۵۵	۰/۰۰۰
درون گروهی	۲۷۸/۴۰۰	۲۸	۷/۳۲۶		
کل	۱۲۵۲۸/۴۰۰	۲۹			

با توجه به نتایج جدول فوق الگوی خانواده کارآمد ایرانی اسلامی در سطح ($F = ۱۶۷۲/۰۵۵$, $P < ۰/۰۱$) در سرمایه روان‌شناختی در مرحله پس آزمون اثر معناداری داشته است. بنابراین فرضیه صفر رد شده و فرضیه تحقیق تایید می‌گردد. یعنی، نتیجه گرفته می‌شود در این پژوهش، الگوی خانواده کارآمد ایرانی اسلامی توانسته است سرمایه روان‌شناختی را افزایش دهد. بنابراین الگوی خانواده کارآمد ایرانی اسلامی بر سرمایه روان‌شناختی اثربخش بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مداخله آموزشی مبتنی بر الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی توانسته است به‌طور معناداری سرمایه روان‌شناختی زوجین متقاضی طلاق را افزایش دهد. افزایش میانگین مؤلفه‌های امید، خوش‌بینی، خودکارآمدی و تاب‌آوری در گروه آزمایش نسبت به گروه گواه نشان می‌دهد که مداخلات آموزشی مبتنی بر ارزش‌های فرهنگی و معنوی می‌توانند منابع روان‌شناختی مثبت زوجین را در شرایط بحرانی بازسازی کنند. این یافته با دیدگاه نظری سرمایه روان‌شناختی همسو است که آن را مجموعه‌ای از ظرفیت‌های قابل آموزش و توسعه می‌داند که افراد را در مواجهه با فشارهای زندگی توانمند می‌سازد (Luthans et al., 2015).

یکی از مهم‌ترین تبیین‌های نتایج حاضر آن است که سرمایه روان‌شناختی نقش حفاظتی در برابر فرسودگی زناشویی و طلاق عاطفی ایفا می‌کند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سرمایه روان‌شناختی با سخت‌رویی روانی و کاهش آسیب‌پذیری زوجین متعارض ارتباط مستقیم دارد (Moutabi & Fattahi, 2025). همچنین مدل‌های پیش‌بینی طلاق عاطفی نشان داده‌اند که متغیرهای شخصیتی و توانمندی‌های روانی در صورتی که با سرمایه روان‌شناختی همراه شوند، می‌توانند احتمال فروپاشی رابطه را کاهش دهند (Sahranavard et al., 2025). بنابراین افزایش

¹ Box's M

سرمایه روان‌شناختی مشاهده‌شده در این پژوهش می‌تواند نشان‌دهنده فعال شدن منابع درونی مقابله‌ای در زوجین باشد که آنان را از تمرکز صرف بر تعارضات به سمت حل مسئله و بازسازی رابطه هدایت کرده است.

یافته‌های پژوهش حاضر همچنین با مطالعات حوزه کارکرد مثبت روان‌شناختی همخوانی دارد که نشان داده‌اند وضعیت تأهل و کیفیت رابطه صمیمانه با سطوح بالاتر عملکرد روان‌شناختی مثبت همراه است (Salam et al., 2020). زمانی که زوجین احساس امید نسبت به آینده رابطه پیدا می‌کنند، انگیزش آنان برای سرمایه‌گذاری هیجانی در رابطه افزایش می‌یابد و چرخه منفی تعارض جای خود را به تعامل سازنده می‌دهد. این مسئله با نتایج پژوهش‌های مرتبط با تعهد زناشویی نیز همسو است که نشان می‌دهد تعهد و وابستگی متقابل، رضایت زناشویی را به‌طور مستقیم و غیرمستقیم تقویت می‌کند (Givertz et al., 2016).

در تبیین دقیق‌تر نتایج می‌توان گفت الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی از طریق چند سازوکار روان‌شناختی عمل می‌کند. نخست، این الگو بر اصلاح الگوهای شناختی و هیجانی زوجین تمرکز دارد؛ در حالی که پژوهش‌ها نشان داده‌اند باورهای غیرمنطقی و سبک زندگی ناسازگار از عوامل اصلی تعارض زناشویی هستند (Ghazanfari et al., 2019). آموزش ارزش‌هایی مانند مسئولیت‌پذیری، همدلی و گفت‌وگوی سازنده احتمالاً موجب بازسازی سبک اسناد و ادراک زوجین از تعارض شده است. دوم، این الگو با تقویت صمیمیت زناشویی و پیوند عاطفی، عاملی را هدف قرار داده که به‌عنوان یکی از پیش‌بین‌های اصلی کیفیت رابطه معرفی شده است (Kamali et al., 2020; Kardan- Souraki et al., 2018).

از سوی دیگر، نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد مداخلات بومی مبتنی بر فرهنگ می‌توانند اثربخشی بالایی داشته باشند. سبک زندگی اسلامی به‌عنوان چارچوبی هنجاری برای تعاملات خانوادگی، روابط مبتنی بر محبت، احترام و عدالت را تقویت می‌کند (Zaghian & Zarei, 2021). شاخص‌های خانواده کارآمد در اسلام نیز تأکید دارند که کارکرد مطلوب خانواده حاصل هماهنگی نقش‌ها، تعهد اخلاقی و رشد معنوی اعضاست (Parizi, 2013; Razavi, 2020). پژوهش‌های پیشین نیز نشان داده‌اند که سبک زندگی اسلامی و ارزش‌های درونی با کارآمدی خانواده رابطه مثبت دارد (Movahhed et al., 2020). بنابراین افزایش سرمایه روان‌شناختی در این مطالعه می‌تواند نتیجه هم‌افزایی میان آموزش مهارت‌های ارتباطی و فعال‌سازی منابع معنوی زوجین باشد.

یافته‌ها همچنین با مطالعات مربوط به آموزش مهارت‌های ارتباطی همسو است. آموزش ارتباط مؤثر می‌تواند بی‌میلی زناشویی را کاهش داده و تعاملات زوجین را بازسازی کند (Fathollahi & Arifi, 2022). پژوهش‌های زوج‌درمانی نیز نشان داده‌اند که مداخلات ساختاریافته مانند درمان هیجان‌محور یا برنامه غنی‌سازی روابط، در بهبود صمیمیت و کاهش ترس از نزدیکی هیجانی مؤثر هستند (Jalali et al., 2018). نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی نیز کارکردی مشابه، اما در چارچوب فرهنگی بومی، ایفا کرده است. همچنین اثربخشی روش‌های زوج‌درمانی در ایران نشان داده شده است که اصلاح الگوهای تعاملی می‌تواند تعارضات زناشویی را کاهش دهد (Rajaei et al., 2019).

یکی دیگر از تبیین‌های مهم نتایج، نقش معنویت و دینداری در تقویت سرمایه روان‌شناختی است. مطالعات نشان داده‌اند که دینداری با رضایت زناشویی و پایداری رابطه ارتباط مثبت دارد (Khodadai et al., 2021). خانواده‌هایی که بر مبنای باورهای دینی شکل می‌گیرند، چارچوب‌های معنایی مشترکی برای تفسیر مشکلات دارند و این امر تاب‌آوری آنان را افزایش می‌دهد. چنین سازوکاری می‌تواند توضیح دهد که چرا زوجین شرکت‌کننده پس از مداخله، سطح بالاتری از امید و خوش‌بینی را تجربه کردند.

از منظر آسیب‌شناسی خانواده، یافته‌های حاضر اهمیت پیشگیری از طلاق را برجسته می‌کند. طلاق پیامدهای روانی گسترده‌ای برای زوجین و نسل بعدی دارد (Auersperg et al., 2019). عوامل متعددی مانند خیانت زناشویی، تغییر نگرش‌های تعهد و تحولات اجتماعی

می‌توانند زمینه‌ساز فروپاشی رابطه شوند (Rodrigues et al., 2020; Scheeren et al., 2022). همچنین تحولات ساختاری خانواده و تغییر نقش‌های جنسیتی در جوامع معاصر، فشارهای جدیدی بر نظام ازدواج وارد کرده است (Letieq, 2024). در چنین شرایطی، مداخلات آموزشی مبتنی بر فرهنگ می‌توانند نقش پیشگیرانه مهمی ایفا کنند.

نتایج این پژوهش همچنین نشان می‌دهد که مشکلات زناشویی تنها حاصل عوامل فردی نیستند بلکه با ساختارهای اجتماعی و حقوقی نیز ارتباط دارند. پیچیدگی‌های حقوقی ازدواج و طلاق در جوامع اسلامی می‌تواند بر پایداری رابطه اثرگذار باشد (Bahri, 2022; Nurul, 2020). دلایل اجتماعی طلاق نیز نشان می‌دهد که تعارضات حل‌نشده می‌توانند به فروپاشی تدریجی رابطه منجر شوند (Khairuddin, 2022). بنابراین مداخله‌ای که بتواند همزمان به ابعاد روان‌شناختی، فرهنگی و ارزشی توجه کند، احتمالاً اثربخشی بیشتری خواهد داشت.

همچنین باید توجه داشت که کیفیت تعاملات روزمره زوجین حتی تحت تأثیر عوامل زیستی و هیجانی نیز قرار دارد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که تنظیم هیجان و کیفیت خواب می‌تواند واکنش‌های زوجین در تعارض را تغییر دهد (Wilson et al., 2020). افزایش سرمایه روان‌شناختی احتمالاً توان تنظیم هیجان زوجین را تقویت کرده و واکنش‌های تکانشی در موقعیت‌های تعارضی را کاهش داده است. این امر می‌تواند توضیح دهد که چرا پس از اجرای مداخله، بهبود معناداری در شاخص‌های روان‌شناختی مشاهده شد.

به‌طور کلی، یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی از طریق تقویت عشق، امنیت روانی و ساختار نقش‌های خانوادگی، کارکرد خانواده را ارتقا می‌دهد؛ موضوعی که در مدل عملکرد خانواده مبتنی بر عشق و امنیت روانی نیز تأیید شده است (Katebzadeh et al., 2022). چنین الگویی نه تنها مهارت‌های ارتباطی را افزایش می‌دهد بلکه معنای مشترک زندگی خانوادگی را بازسازی می‌کند؛ عاملی که در ازدواج‌های پایدار اهمیت بنیادین دارد (Mahfudz, 2023). همچنین توجه به چارچوب‌های قانونی و اجتماعی ازدواج نشان می‌دهد که حمایت فرهنگی از خانواده می‌تواند به تثبیت رابطه کمک کند (Febrianty et al., 2024). در مجموع، می‌توان نتیجه گرفت که افزایش سرمایه روان‌شناختی حاصل تعامل میان آموزش مهارت‌های فردی، تقویت معنویت، بازسازی شناختی و ایجاد همبستگی عاطفی در زوجین بوده است.

یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر حجم نمونه نسبتاً کوچک و انتخاب نمونه به روش در دسترس بود که می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج را محدود کند. همچنین شرکت‌کنندگان صرفاً از یک شهر انتخاب شدند و ممکن است تفاوت‌های فرهنگی مناطق مختلف در نتایج منعکس نشده باشد. استفاده از ابزار خودگزارشی نیز احتمال سوگیری پاسخ‌دهی را افزایش می‌دهد. علاوه بر این، نبود مرحله پیگیری بلندمدت مانع از ارزیابی پایداری اثرات مداخله در طول زمان شد.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با حجم نمونه بزرگ‌تر و در مناطق فرهنگی مختلف کشور اجرا شود تا قابلیت تعمیم نتایج افزایش یابد. انجام مطالعات طولی با دوره‌های پیگیری چندماهه و چندساله می‌تواند پایداری تغییرات ایجادشده را بررسی کند. همچنین مقایسه اثربخشی الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی با سایر رویکردهای زوج‌درمانی می‌تواند درک دقیق‌تری از سازوکارهای اثرگذاری این مداخله فراهم سازد. بررسی نقش متغیرهای میانجی مانند تنظیم هیجان، سبک دلبستگی و معنای زندگی نیز می‌تواند مسیرهای اثرگذاری مداخله را روشن‌تر کند.

برگزاری دوره‌های آموزشی مبتنی بر الگوی خانواده کارآمد ایرانی - اسلامی در مراکز مشاوره خانواده، دادگاه‌های خانواده و مراکز پیشگیری از طلاق می‌تواند به ارتقای سلامت روان زوجین کمک کند. ادغام این الگو در برنامه‌های آموزشی پیش از ازدواج می‌تواند نقش پیشگیرانه مهمی ایفا کند. آموزش مشاوران خانواده برای استفاده نظام‌مند از این مدل، طراحی کارگاه‌های مهارت‌های ارتباطی و معنوی برای زوجین، و توسعه بسته‌های آموزشی چندرسانه‌ای مبتنی بر این الگو می‌تواند کاربرد عملی نتایج پژوهش را گسترش دهد. همچنین همکاری

میان نهادهای آموزشی، فرهنگی و قضایی برای اجرای برنامه‌های مداخله‌ای ساختاریافته می‌تواند به کاهش تعارضات زناشویی و تقویت پایداری خانواده‌ها منجر شود.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در این پژوهش ما را یاری نمودند تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است. پژوهش حاضر با رعایت کامل استانداردهای اخلاقی و پس از اخذ کد اخلاق به شماره IR.IAU.SDJ.REC.1402.113 انجام شد

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Amini, Z., & Khoshravash, V. (2020). The relationship between early maladaptive schemas and occupational burnout with the mediating role of psychological capital. *Management and Education Outlook*, 2(3), 133-163. https://www.jmep.ir/article_120570_en.html
- Auersperg, F., Vlasak, T., Ponocny, I., & Barth, A. (2019). Long-term effects of parental divorce on mental health-A meta-analysis. *Journal of psychiatric research*, 119, 107-115. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2019.09.011>
- Bahri, S. (2022). Dinamika Hukum Perkawinan Beda Agama dan Campuran di Dunia Islam dan Implementasinya di Indonesia. *Syakhsia : Jurnal Hukum Perdata Islam*, 23(1), 103. <https://doi.org/10.37035/syakhsia.v23i1.6473>
- Fathollahi, M. M., & Arifi, M. (2022). The effectiveness of training effective interpersonal communication skills on marital reluctance in women with incompatible husbands. *New Strategies in Psychology and Educational Sciences*, 13. <https://ijndibs.com/article-1-735-fa.html>
- Febrianty, Y., Sulastri, S., & Zulfiani, Z. (2024). Existence of Registered/Unregistered Marriage Clauses in Family Cards from a Family Law Perspective. *Pena Justisia: Media Komunikasi dan Kajian Hukum*, 22(3), 598-611. <https://doi.org/10.31941/pj.v22i3.3485>
- Ghazanfari, R., Alipour, A., & Amirpour, A. (2019). The Impact of life style and irrational beliefs on marital conflict. https://psychstudies.alzahra.ac.ir/jufile?ar_sfife=143654

- Givertz, M., Segrin, C., & Woszidlo, A. (2016). Direct and indirect effects of commitment on interdependence and satisfaction in married couples. *Journal of Family Psychology, 30*(2), 214. <https://doi.org/10.1037/fam0000174>
- Haghparsat Nasrabad, E., Doozandeh, R., Jalali Tabar, S., & Sohrabi, A. (2021). Examining the relationship between resilience and marital conflicts of couples during social distancing due to the COVID-19 pandemic. *Journal of the Medical Faculty of Ferdowsi University of Mashhad, 64*(2), 3061-3069. <https://sid.ir/paper/1026196/fa>
- Hajian Moghadam, F., Salehi, R., & Ghaffari, G. R. (2017). Designing the model of a resilient family: "The subject of the Islamic Republic of Iran's Vision Document towards 1404 AH". *Iranian Social Studies, 11*(1). http://www.jss-isa.ir/article_31605.html
- Jalali, N., Heydari, H., Davoudi, H., & Al-e-Yasin, S. A. (2018). Comparison of Effectiveness of Emotion-focused Couple Therapy and Gottman's Relationships Enrichment Program on Women's Fear of Intimacy. *International Journal of Behavioral Sciences, 12*(2), 76-83. https://www.behavsci.ir/article_82295.html
- Kamali, Z., Allahyar, N., & Ostovar, S. (2020). Factors that influence marital intimacy: A qualitative analysis of Iranian married couples. *Cogent Psychology, 7*(1). <https://doi.org/10.1080/23311908.2020.1771118>
- Kardan-Souraki, M., Khani, S., & Hamzehgardeshi, Z. (2018). Socio-Demographic Factors Predicting Marital Intimacy in a Sample of Iranian Couples: A Cross-Sectional Study. *Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences, 12*(3), e9023. <https://doi.org/10.5812/ijpbs.9023>
- Katebzadeh, T., Hosseini, S. S., Arifi, M., & Kakabarei, E. (2022). Explaining the model of family functioning based on love, mediated by psychological security among couples. *Journal of Applied Family Therapy, 3*(3), 134-153. <https://doi.org/10.61838/kman.aftj.3.3.9>
- Khairuddin. (2022). Alasan Perceraian Luar Pengadilan Dan Akibatnya Bagi Masyarakat Desa Sanggaberu Kecamatan Gunung Meriah Aceh Singkil. *Tahkim, 5*(1), 1-23. <https://doi.org/10.29313/tahkim.v5i1.9356>
- Khodadai, M., Shahabi, R., & Zardkhane, S. (2021). Religiosity and Marital Satisfaction. *Procedia - Social and Behavioral Sciences. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.266*
- Letiecq, B. L. (2024). Theorizing White heteropatriarchal supremacy, marriage fundamentalism, and the mechanisms that maintain family inequality. *Journal of marriage and family. https://doi.org/10.1111/jomf.12971*
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2015). *Psychological capital: Developing the human competitive edge. https://www.academia.edu/22943737/Psychological_Capital_Developing_the_Human_Competitive_Edge*
- Mahfudz, M. S. (2023). Long Distance Marriage to Keep Sakinah's Family Established. *Al Mashaadir: Jurnal Ilmu Syariah, 4*(2), 53-61. <https://doi.org/10.52029/jis.v4i2.107>
- Manzano-García, G., & Ayala, J. C. (2022). Relationship between psychological capital and psychological well-being of direct support staff of specialist autism services. The mediator role of burnout. *Frontiers in psychology, 8*, Article 2277. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02277>
- Moutabi, S., & Fattahi, N. (2025). The Relationship Between Marital Burnout and Psychological Capital with Psychological Hardiness in Conflicted Couples. *Iranian Journal of Neurodevelopmental Disorders, 1-10. https://maherpub.com/jndd/article/view/618*
- Movahhed, A., Abbasi, Z., & Akbarzadeh, A. (2020). Predicting family effectiveness through dimensions of Islamic lifestyle among teachers in Ghayen city. *Journal of Islam and Social Studies, 8*(2), 192-221. https://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/10010613993007.pdf
- Nurul Hikmah, A. A. S. (2020). Perlindungan Hukum Bagi Perempuan Terkait Praktik Poligami Siri dalam Perspektif Hukum Islam. *LENTERA: Journal of Gender and Children Studies, 2*(1), 35-54. <https://doi.org/10.26740/lentera.v2i1.9039>
- Parizi, M. M. (2013). Indicators of an effective family. *Research Paper on Islamic Studies of Women and Family, 1*(1), 29-58. http://pzk.journals.miu.ac.ir/article_911.html
- Parker, G., Durante, K. M., Hill, S. E., & Haselton, M. G. (2023). Why women choose divorce: An evolutionary perspective. *Curr Opin Psychol, 43*, 300-306. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.07.020>
- Rajaei, A., DaneshPour, M., & Robertson, J. (2019). The Effectiveness of Couples Therapy Based on the Gottman Method Among Iranian Couples With Conflicts: A Quasi-Experimental Study. *Journal of Couple & Relationship. https://doi.org/10.1080/15332691.2019.1567174*
- Razavi, S. S. (2020). Indicators of an effective family in Islam.
- Rodrigues, D., Lopes, D., & Pereira, M. (2020). Sociosexuality, Commitment, Sexual Infidelity and Perceptions of Infidelity: Data From the Second Love Web Site. *Journal of Family Psychology, 54*(2), 241-253. <https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1145182>
- Sahranavard, S., Zargham, M., & Arefnazar, M. (2025). Developing a Predictive Model of Emotional Divorce Based on Character Strengths and Personality Traits Mediated by Psychological Capital. *International Journal of Education and Cognitive Sciences, 1-10. https://doi.org/10.61838/kman.ijecs.6.4.2*
- Salam, A., Shahroze, S., & Khan, H. (2020). Effect of Marital Status on Positive Psychological Functioning of Young Adults. <https://doi.org/10.33897/fujp.v4i1.92>
- Scheeren, P., Alda, I., & Wagner, A. (2022). Marital Infidelity: The Experience of Men and Women. *Trends Psychol, 26*(1), Ribeirão Preto Jan. <https://doi.org/10.9788/tp2018.1-14pt>

- Wilson, S. J., Jaremka, L. M., Fagundes, C. P., Andridge, R., Peng, J., Malarkey, W. B., & et al. (2020). Shortened sleep fuels inflammatory responses to marital conflict: Emotion regulation matters. *Psychoneuroendocrinology [Internet]*, *79*, 74-83. <https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2017.02.015>
- Zaghian, I., & Zarei, H. (2021). The role of Islamic family lifestyle in achieving the Islamic-Iranian model of progress. *Studies of the Islamic Iranian Family*, *1*(1). <https://sanad.iau.ir/en/Journal/iifsj/Article/921436/FullText>